

دسترس

دانشکده الهیات و معارف اسلامی (شهید مطهری)
پایان نامه کارشناسی ارشد
رشته الهیات و معارف اسلامی - فقه و مبانی حقوق اسلامی

عنوان پایان نامه:
بررسی موارد استناد به قاعده لاضرر در کتاب نکاح آیت الله
شیرازی زنجانی با نگاه به آرای مشهور فقهی

استاد راهنما:
دکتر محمد تقی فخلعی

دانشجو:
محمد جواد مسعودی

بهمن ۱۴۰۲

کد کار برگ: F-R231-01/21

شماره بازگرمی

صورت جلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد

جلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد آقای محمد جواد مسودی به شماره دانشجویی ۹۹۱۳۶۲۲۱۲۶ رشته فقه و مبانی حقوق اسلامی در ساعت ۱۲ روز دوشنبه مورخ ۱۳۰۲/۱۱/۲۳ در محل دانشکده الهیات با عنوان:

« بررسی موارد استناد به قاعده لاضرر در کتاب محاج آیت الله شیری زنجانی با نگاه به آرای مشهور فقهی »

با حضور اسفندکنندگان ذیل برگزار گردید و بر اساس کیفیت پایان نامه و دستاوردی آن، ارائه دفاعیه و نحوه پاسخ به سئوالات، رای نهایی هیات داوران به شرح ذیل اعلام گردید:

درجه پایان نامه: ...

استاد (ان) راجحنا و مشاور:

۱- استاد راجحنا: دکتر محمد تقی فغلی (استاد گروه فقه و مبانی حقوق اسلامی دانشکده فقه و حقوق مشهد)

۲- استاد مشاور:

هیات داوران:

۱- دکتر محمد صادق علی سولا (استادیار بازنشسته گروه فقه و مبانی حقوق اسلامی دانشکده فقه و حقوق مشهد)

۲- دکتر بشری عبدالجباری (استادیار گروه فقه و مبانی حقوق اسلامی دانشکده فقه و حقوق مشهد)

نماینده تحصیلات تکمیلی:

مدیر گروه:

سماون پژوهش و فناوری دانشکده:

دکتر سید محمد مهدی قبولی در اقمان

دکتر محمد صادق علی سولا

اصالت نامه رساله پایان نامه های دانشگاه فردوسی مشهد

نظر به اتمام تدوین رساله پایان نامه با عنوان بررسی موارد استناد به قاعده لاضرر در کتاب نکاح آیت الله شبیری زنجانی با نگاه به آرای مشهور فقهی و کلامی ۵۹۹۰۸ موارد ذیل را متعهد می شویم:

- این رساله / پایان نامه و دستاوردهای آن حاصل پژوهش انجام شده اینجانبان بوده و از صحت و اصالت برخوردار است.
- در استفاده از نتایج سایر پژوهش ها به مرجع مورد استفاده استناد شده است.
- کلیه حقوق مترتب از این اثر شامل مستندات، مقاله، اختراع، دانش فنی، کتاب، نرم افزار، تجهیزات ساخته شده و ... متعلق به دانشگاه فردوسی مشهد می باشد؛ دانشگاه می تواند نسبت به ثبت و نشر آن در هر قالبی، بدون نیاز به کسب اجازه از استادان راهنما و دانشجو و یا پرداخت حق الزحمه، اقدام نماید.
- هر نوع بهره برداری و انتشار دستاوردهای این اثر، واگذاری اطلاعات به دیگران یا چاپ و تکثیر، نسخه برداری، ترجمه و اقتباس از این اثر بدون مجوز معاونت پژوهش و فناوری دانشگاه ممنوع است.
- حقوق مادی و معنوی تمام افرادی که در به دست آمدن نتایج اثر تأثیرگذار بوده اند در بهره برداری و انتشار دستاوردهای آن رعایت می شود.
- در کلیه مراحل انجام این رساله / پایان نامه، مفاد "منشور و موازین اخلاق پژوهش" رعایت شده و هیچ یک از مصادیق تخلفات پژوهشی مندرج در دستورالعمل "نحوه بررسی تخلفات پژوهشی" و قانون "پیشگیری و مقابله با تقلب در زمینه آثار علمی" رخ نداده است.

اینجانب با آگاهی از اینکه گزارش نهایی رساله / پایان نامه در مرکز اطلاع رسانی و کتابخانه مرکزی دانشگاه به عنوان سند رسمی بایگانی می گردد و مطابق ضوابط در دسترس مراجعان قرار می گیرد، متعهد می شوم که این گزارش نسخه نهایی بوده و پس از ارسال امکان هیچ گونه تغییری وجود نخواهد داشت.

دانشجو: محمد جواد مسعودی
شماره دانشجویی: ۹۹۱۳۲۲۱۲۶
گروه: فقه و مبانی حقوق اسلامی
تاریخ و امضا

مسعودی

رساله / پایان نامه انجام شده توسط دانشجو مطابق آیین نامه ها و قوانین مصوب فوق الذکر با استفاده از ابزارهای موجود نظیر همانندجویی و سایر جستجوهای عمومی اینترنتی بررسی شد و مورد تایید اینجانبان می باشد.

استاد راهنمای دوم: _____
مرتبه علمی: _____
دانشکده / دانشگاه: _____
تاریخ و امضا

استاد راهنمای اول: محمدرضا فخری
مرتبه علمی: استاد
دانشکده / دانشگاه: الهیات و معارف اسلامی
تاریخ و امضا

۱۴۰۲، ۱۲، ۱

محضر مقدس امیر المؤمنین علی بن ابی طالب ^۷ و پیشگاه نورانی علی بن موسی الرضا ^۷؛

که آنچه در شأن خود فرمودند: «الإمامُ الأئیسُ الرَّفیعُ، وَالوالدُ الشَّفیعُ، وَالأخُ الشَّقِیقُ، وَالأمُّ البَرَّةُ بِالوَلَدِ الصَّغیرِ» رابه راستی در دوران ^۷ ساله تحصیل خود در جوار بارگاه ملکوتیشان حس نمودم.

و روح پدر بزرگان عزیزم حاج شیخ حسین روحانی فرو حاج ابوطالب مسعودی؛
که یادشان هیچ گاه از خاطر من نمی رود.
و پدر و مادر مهربانم؛

که تمام موفقیت‌هایم مدیون زحمات دلسوزانه و الطاف خیر خواهانه ایشان است.

سپاسگزاری

برخود لازم می‌دانم از استاد محترم، آقای دکتر محمدتقی فخلعی که در بیان راهنمایی‌های عالمانه و رهنمودهای حکیمانه جهت سامان یافتن این اثر، از هیچ تلاشی مضایقه نکردند و همانند پدری دلسوز در این مسیر یار و یاورم بودند، تشکر ویژه داشته و برای ایشان از خداوند متعال صحت و سلامتی و توفیقات روزافزون مسألت نمایم.

همچنین از مدیر محترم گروه فقه و مبانی حقوق، آقای دکتر محمدهادی قبولی در افشان که در مدت تحصیل در دانشگاه فردوسی، همواره لطف و عنایت خویش را به بند مذول داشتند، سپاس‌گزاری می‌نمایم.

و از دوست بزرگوارم، آقای دکتر سبحان رنجبرزاده، که اگر تلاش‌های دلسوزانه ایشان نبود، این اثر به ثمر نمی‌نشست، تشکر و قدردانی می‌نمایم، از سایر دوستان پر مهر خود نیز کمال سپاس‌گزاری را دارم.

بسمه تعالی

مشخصات پایان نامه تحصیلی دانشجویان

دانشگاه فردوسی مشهد

عنوان پایان نامه: بررسی موارد استناد به قاعده لاضرر در کتاب نکاح آیت الله شبیری زنجانی با نگاه به آرای مشهور فقهی

نام نویسنده: محمد جواد مسعودی

نام استاد راهنما: دکتر محمد تقی فخلعی

دانشکده: الهیات و معارف اسلامی شهید مطهری	گروه: فقه و مبانی حقوق اسلامی	رشته تحصیلی: الهیات و معارف اسلامی - فقه و مبانی حقوق اسلامی
تاریخ تصویب: ۱۴۰۲/۳/۱	تاریخ دفاع:	
مقطع تحصیلی: کارشناسی ارشد ☒ دکتری ☐		تعداد صفحات:

چکیده:

قواعد فقهی بر تارک همه ابزارهای فقهی نقش به‌سزایی در عملیات استنباط بر عهده دارند. قاعده لاضرر از جمله قواعد فقهی با مبانی عقلی و شرعی است که در استنباط فقهی سهم مهمی را به خود اختصاص داده است و بر اساس آن حکم بسیاری از مسائل در ابواب گوناگون فقه مشخص می‌شود. توجه فقهای مسلمان به قاعده لاضرر در حوزه فقه خانواده، موقعیت ممتاز و پیشرو به گزاره‌های فقه خانواده بخشیده است. مطابق بررسی‌های انجام گرفته، یازده مسئله از مسائل فقه خانواده استناد به قاعده لاضرر وجود دارد. پژوهش حاضر با به‌کارگیری روش توصیفی تحلیلی و با محوریت آراء و دیدگاه‌های یکی از فقیهان بزرگ معاصر، آیت الله شبیری زنجانی به بررسی کاربرد و جریان این قاعده در این یازده مسئله می‌پردازد، به این صورت که ابتدا موضوع هر مسئله طرح شده و بعد از بیان اقوال و ادله هر قول، جریان قاعده لاضرر و دیدگاه آیت الله شبیری زنجانی در آن خصوص تبیین شده است. حاصل آنکه از نظر آیت الله شبیری زنجانی استناد به قاعده لاضرر در برخی از مسائل یازده‌گانه تام و تمام نیست و در بقیه موارد که این قاعده جریان یافته، تنها دلیل اثبات حکم نبوده و در کنار بقیه ادله به اثبات حکم کمک کرده است. همچنین در مجموع می‌توان استدلال‌های آیت الله شبیری به لاضرر را مبتنی بر قرانت نفی حکم ضرری تحلیل کرد.

کلید واژه:	امضای استاد راهنما:
۱. قاعده لاضرر	تاریخ:
۲. نفی حکم ضرری	
۳. کتاب نکاح	
۴. شبیری زنجانی	

فهرست مطالب

Contents

فهرست مطالب.....	أ
مقدمه.....	١
بیان مسئله.....	٣
پرسش‌های اصلی و فرعی.....	٥
سوابق پژوهش.....	٥
روش پژوهش.....	٦
ساختار پژوهش.....	٦
فصل اول :	٧
کلیات.....	٧
١-١- آیت‌الله سید موسی شبیری (حسینی).....	٩
١-١-١- خاندان شبیری.....	١٠
١-١-٢- سوابق تحصیل.....	١٠
١-١-٣- اساتید اصلی شبیری در دروس خارج.....	١١
١-١-٤- دروس خارج شبیری.....	١١
١-١-٥- آثار و تألیفات شبیری.....	١٢
١-١-٥-١- کتاب النکاح.....	١٣
٢-١- قاعده لاضرر.....	١٦
١-٢-١- واژگان شناسی لاضرر.....	١٧
١-٢-٢- مستندات لاضرر.....	١٩
١-٢-٢-١- آیات.....	١٩
١-٢-٢-٢- لاضرر در روایات.....	٢٠
١-٢-٢-٣- عقل.....	٢٤
١-٢-٢-٤- سیره عقلاء.....	٢٦
١-٢-٣- دیدگاه‌ها در باب مفاد قاعده لاضرر.....	٢٦

- ۲۶-۱-۲-۳-۱. نفی حکم ضرری.....
- ۲۶-۲-۳-۲. نفی آثار.....
- ۲۷-۱-۲-۳-۳. نفی ضرر غیر متدارک.....
- ۲۸-۱-۲-۳-۴. نفی به معنای نهی تکلیفی.....
- ۲۸-۱-۲-۳-۵. لای لاضرر به معنای نفی.....

۳۰. فصل دوم:.....

۳۰. بیان تفصیلی استنادات به لاضرر.....

۱-۲. جواز رؤیت جنس مخالف در خواستگاری.....

- ۳۲-۱-۱. بیان مسئله.....
- ۳۲-۱-۲. اقوال فقها.....
- ۳۳-۱-۳. ادله اقوال.....
- ۳۳-۱-۳-۱. نقل اجماع از سوی صاحب جواهر.....
- ۳۴-۱-۳-۲. روایت اول.....
- ۳۴-۱-۳-۳. روایت دوم.....
- ۳۴-۱-۳-۴. روایت سوم.....
- ۳۵-۱-۳-۵. روایت چهارم.....
- ۳۷-۱-۴. استناد به قاعده لاضرر در مسئله.....
- ۳۹-۱-۵. نتیجه گیری.....

۲-۲. حرمت ترک ازدواج در مورد مظنه ضرر.....

- ۳۹-۲-۱. بیان مسئله.....
- ۳۹-۲-۲. اقوال فقها.....
- ۴۱-۲-۳. ادله.....
- ۴۱-۲-۳-۱. آیات.....
- ۴۲-۲-۳-۲. روایات.....
- ۴۲-۲-۳-۲-۱. روایت اول.....
- ۴۳-۲-۳-۲-۱-۱. بررسی تفاوت علت و حکمت حکم.....
- ۴۴-۲-۳-۲-۱-۲. تطبیق بحث بر مسئله مورد نظر.....
- ۴۴-۲-۳-۲-۲. روایت دوم.....
- ۴۵-۲-۳-۲-۳. روایت سوم.....
- ۴۵-۲-۴. حرمت اضرار به نفس.....
- ۴۶-۲-۵. استناد به قاعده لاضرر در مسئله.....
- ۴۸-۲-۶. نتیجه گیری.....

۴۸	۳-۲. استدلال به لاضرر در جواز معالجه زن توسط طیب مرد
۴۸	۲-۳-۱. بیان مسئله
۴۸	۲-۳-۲. اقوال فقهاء
۵۰	۲-۳-۳. ادله
۵۰	۲-۳-۳-۱. اجماع
۵۰	۲-۳-۳-۲. قاعده اضطرار
۵۱	۲-۳-۳-۳. روایت
۵۳	۲-۳-۳-۴. حکم عقل به ترجیح اهم در متزاحمین
۵۴	۲-۳-۴. استناد به قاعده لاضرر در مسئله
۵۶	۲-۳-۵. جمع بندی
۵۶	۴-۲. استناد به قاعده لاضرر در ترک آمیزش
۵۶	۲-۴-۱. عدم جواز ترک آمیزش با زوجه بیش از چهار ماه
۵۶	۲-۴-۱-۱. بیان مسئله
۵۷	۲-۴-۱-۲. اقوال فقهاء
۵۷	۲-۴-۱-۳. ادله
۵۷	۲-۴-۱-۳-۱. اجماع
۵۹	۲-۴-۱-۳-۲. آیه ایلاء
۵۹	۲-۴-۱-۳-۳. روایات
۶۱	۲-۴-۱-۴. استناد به قاعده لاضرر در مسئله
۶۴	۲-۴-۱-۵. جمع بندی
۶۴	۲-۴-۲. تأثیر تفاوت سن زوجه در مسئله ترک آمیزش
۶۴	۲-۴-۲-۱. بیان مسئله
۶۵	۲-۴-۲-۲. اقوال فقهاء
۶۵	۲-۴-۲-۳. ادله
۶۵	۲-۴-۲-۳-۱. اجماع
۶۶	۲-۴-۲-۳-۲. اطلاق فتاوی
۶۶	۲-۴-۲-۳-۳. روایات
۶۶	۲-۴-۲-۳-۳-۱. روایت اول
۶۸	۲-۴-۲-۳-۳-۲. روایت دوم
۶۹	۲-۴-۲-۴. جریان قاعده لاضرر در مسئله
۶۹	۲-۴-۲-۵. جمع بندی
۷۰	۲-۴-۳. عدم جواز ترک آمیزش چهار ماه در متعه
۷۰	۲-۴-۳-۱. بیان مسئله
۷۱	۲-۴-۳-۲. اقوال فقهاء

۷۲.....	۲-۴-۳-۳. ادله.....
۷۲.....	۲-۴-۳-۳-۱. آیه ایلاء.....
۷۲.....	۲-۴-۳-۳-۲. بررسی شهرت در مسئله.....
۷۳.....	۲-۴-۳-۳-۳. روایت صفوان بن یحیی.....
۷۵.....	۲-۴-۳-۴. استناد به قاعده لاضرر و لا حرج در مسئله.....
۷۷.....	۲-۴-۳-۵. جمع بندی.....
۷۷.....	۲-۴-۴. جواز ترک آمیزش در فرض خوف ضرر بر زوج یا زوجه.....
۷۷.....	۲-۴-۴-۱. بیان مسئله.....
۷۸.....	۲-۴-۴-۲. اقوال فقها.....
۷۹.....	۲-۴-۴-۳. ادله.....
۷۹.....	۲-۴-۴-۳-۱. آیه.....
۷۹.....	۲-۴-۴-۳-۲. قاعده اهم و مهم.....
۸۰.....	۲-۴-۴-۴. استناد به قاعده لاضرر در مسئله.....
۸۲.....	۲-۴-۴-۵. نتیجه گیری.....
۸۲.....	۵-۲. استدلال به لاضرر بر مسموع نبودن ادعای زوجیت از سوی مرد.....
۸۲.....	۲-۵-۱. بیان مسئله.....
۸۲.....	۲-۵-۲. اقوال فقها.....
۸۳.....	۲-۵-۳. ادله.....
۸۳.....	۲-۵-۳-۱. روایت.....
۸۳.....	۲-۵-۳-۲. قاعده الناس مسلطون علی أموالهم.....
۸۴.....	۲-۵-۴. استناد به قاعده لاضرر در مسئله.....
۸۵.....	۲-۵-۵. جمع بندی.....
۸۶.....	۶-۲. استدلال به لاضرر در حالت معلوم نبودن تاریخ عقد در طلاق دو خواهر.....
۸۶.....	۲-۶-۱. بیان مسئله.....
۸۶.....	۲-۶-۲. اقوال فقها.....
۸۷.....	۲-۶-۳. ادله.....
۸۷.....	۲-۶-۳-۱. آیات.....
۸۸.....	۲-۶-۳-۲. روایت.....
۸۸.....	۲-۶-۳-۳. اصل استصحاب.....
۸۹.....	۲-۶-۴. استناد به قاعده لاضرر و لا حرج بر مسئله.....
۹۲.....	۲-۶-۵. نتیجه گیری.....
۹۳.....	۷-۲. استدلال به لاضرر بر عدم وجوب شیردهی مادر.....
۹۳.....	۱-۷-۲. بیان مسئله.....

- ۹۳..... ۲-۷-۲. اقوال فقها
- ۹۴..... ۲-۷-۳. ادله
- ۹۴..... ۲-۷-۳-۱. آیات
- ۹۶..... ۲-۷-۳-۲. اصل
- ۹۶..... ۲-۷-۳-۳. روایت
- ۹۷..... ۲-۷-۴. استناد به قاعده لاضرر در مسئله
- ۹۸..... ۲-۷-۵. نتیجه‌گیری
- ۹۸..... ۸-۲. استدلال به لاضرر بر وجوب قَسَم
- ۹۸..... ۱-۱-۲. بیان مسئله
- ۹۹..... ۲-۱-۲. اقوال فقها
- ۹۹..... ۲-۱-۳. ادله
- ۹۹..... ۲-۸-۳-۱. تمسک به اصل
- ۱۰۰..... ۲-۸-۳-۲. اطلاق
- ۱۰۰..... ۲-۸-۳-۳. روایت سماعه
- ۱۰۰..... ۲-۸-۳-۴. سیره پیغمبر ۶
- ۱۰۱..... ۲-۱-۴. استناد به قاعده لاضرر در مسئله
- ۱۰۲..... ۲-۱-۵. نتیجه‌گیری
- ۱۰۲..... ۹-۲. استدلال به لاضرر بر خیار زوجه در حالت جنون زوج
- ۱۰۲..... ۲-۹-۱. بیان مسئله
- ۱۰۲..... ۲-۹-۲. اقوال فقها
- ۱۰۳..... ۲-۹-۳. ادله
- ۱۰۳..... ۲-۹-۳-۱. روایات
- ۱۰۴..... ۲-۹-۳-۲. استدلال به تدلیس
- ۱۰۵..... ۲-۹-۴. استناد به قاعده لاضرر در مسئله
- ۱۰۵..... ۲-۹-۵. نتیجه‌گیری
- ۱۰۶..... ۱۰-۲. استدلال به لاضرر بر ثبوت فسخ نکاح محبوب
- ۱۰۶..... ۲-۱۰-۱. بیان مسئله
- ۱۰۶..... ۲-۱۰-۱-۱. تعریف لغوی جَبّ
- ۱۰۷..... ۲-۱۰-۲. اقوال فقها
- ۱۰۸..... ۲-۱۰-۳. ادله
- ۱۰۸..... ۲-۱۰-۳-۱. اجماع
- ۱۰۸..... ۲-۱۰-۳-۲. روایات
- ۱۰۹..... ۲-۱۰-۳-۳. قیاس اولویت

۱۰۹	۲-۱۰-۴. استناد به قاعده لاضرر در مسئله
۱۱۰	۲-۱۰-۵. نتیجه‌گیری
۱۱۱	۱۱-۲. بررسی قاعده لاضرر در لزوم عقد صبی
۱۱۱	۲-۱۱-۱. بیان مسأله
۱۱۱	۲-۱۱-۲. اقوال فقها
۱۱۱	۲-۱۱-۳. ادله
۱۱۱	۲-۱۱-۳-۱. اصل
۱۱۲	۲-۱۱-۳-۲. روایات
۱۱۲	۲-۱۱-۴. استناد به قاعده لاضرر در مسئله
۱۱۳	۲-۱۱-۵. نتیجه‌گیری
۱۱۵	نتیجه‌گیری
۱۱۷	منابع و مأخذ

مقدمه

بیان مسئله

حضرت آیت الله العظمی سید موسی شبیری زنجانی از مراجع تقلید شیعه و از استادان درس خارج فقه و خارج اصول در قم است. او یکی از هفت فقیه ایرانی است که پس از درگذشت آیت الله اراکی از سوی جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، جایز تقلید و واجد شرایط مرجعیت معرفی شد. شبیری زنجانی در قم و نجف به تحصیل پرداخت و در درس آیت الله سید حسین بروجردی، سید ابوالقاسم خویی و سید محمد داماد حاضر می شد. کتاب نکاح-زنجانی - مشتمل بر درس های خارج فقه آیت الله سید موسی شبیری زنجانی که در باب نکاح و بر مبنای کتاب العروة الوثقی مرحوم سید یزدی، به زبان فارسی، از تاریخ ۱۳۷۷/۶/۲۲ تا تاریخ ۱۳۸۶/۳/۷ در جمع طلاب علوم دینی ایراد شده است.

از جمله قواعدی که در تعدیل یا تکمیل نصوص شرعی کاربرد مؤثر دارد و احکام فرعی فراوانی از آن متفرع شده است، قاعده لاضرر یا قاعده نفی ضرر است. با آنکه نصوص شرعی متعددی به عنوان مدرک قاعده مزبور مورد استناد فقهاء واقع شده است، اما بدون تردید، قبح ضرر و حسن جلوگیری از آن و در نتیجه نهی از اضرار، از احکامی است که عقل، صرفنظر از متون شرعی یا ادله نقلی، به آن حکم می کند و از مستقلات عقلیه است به عبارت دیگر این قاعده از قواعد کلی مبتنی بر انصاف است. با این وجود، بین متأخرین از فقهای امامیه در مورد معنی قاعده اختلاف نظر عمده ای بروز کرده است که منشأ آن، تفسیرهای گوناگون و استنباط های مختلفی است که از نصوص تلقی شده به عنوان مدرک قاعده به عمل آمده است. قواعد فقهی مقابل قواعد اصولی و به معنای آن دسته از احکام کلی است که در ابواب گوناگون فقه جریان داشته و منشأ استنباط احکام جزئی می شود مانند (قاعده لاضرر) که هر جا ضرری متوجه شخص شود، مطرح می گردد؛ و در بسیاری از ابواب فقه هم چون بیع، اجاره طلاق و غیره به کار می رود.

در تحقیق پیش رو کوشش خواهد شد موارد استناد به لاضرر در باب نکاح بر پایه دیدگاه‌های فقهی آیت‌الله شبیری زنجانی و با نظر به سوی دیدگاه‌های مشهور امامیه مورد بررسی و تحلیل قرار گیرد. در یک مطالعه اولیه مهم‌ترین عناوین مسائلی که بر پایه لاضرر در کتب فقهی این فقیه معاصر تحلیل شده‌اند به شرح زیر می‌باشد.

۱. عدم جواز ترک آمیزش با زوجه بیش از چهار ماه با استناد به قاعده لاضرر.^۱
۲. جواز ترک وطی در فرض خوف ضرر بر زوج یا زوجه.^۲
۳. تفاوت نداشتن پیر یا جوان بودن در ترک وطی با استناد به قاعده لاضرر.^۳
۴. استدلال به لاضرر بر ثبوت فسخ نکاح مجبوب.^۴
۵. عدم جواز ترک وطی چهار ماه در متعه با استناد به قاعده لاضرر.^۵
۶. حرمت ترک نکاح در مورد مظنه ضرر.^۶
۷. جواز رویت جنس مخالف در خواستگاری.^۷
۸. استدلال به لاضرر برای جواز معالجه زن توسط طیب مرد.^۸
۹. استدلال به لاضرر بر مسموع نبودن ادعای زوج.^۹
۱۰. استدلال به لاضرر به عدم ایجاب دومهر در طلاق دو خواهر.^{۱۰}
۱۱. استدلال به لاضرر بر عدم وجوب شیردهی مادر.^{۱۱}

-
۱. شبیری، نکاح، ۵، ۱۴۰۹.
 ۲. شبیری، نکاح، ۵، ۱۴۶۳.
 ۳. شبیری، نکاح، ۵، ۱۴۲۳.
 ۴. شبیری، نکاح، ۲۰، ۶۴۷۶.
 ۵. شبیری، نکاح، ۵، ۱۴۴۹.
 ۶. شبیری، نکاح، ۱، ۲۹.
 ۷. شبیری، نکاح، ۱، ۱۶۴.
 ۸. شبیری، نکاح، ۲، ۶۹۶.
 ۹. شبیری، نکاح، ۱۰، ۳۶۷۰.
 ۱۰. شبیری، نکاح، ۹، ۲۹۴۴.
 ۱۱. شبیری، نکاح، ۲۵، ۷۹۲۰.

۱۲. استدلال به لاضرر بر وجوب قسم.^۱

۱۳. استدلال به لاضرر در جنون مرد برای خیار فسخ توسط زن.^۲

۱۴. بررسی قاعده لاضرر در لزوم عقد صبی.^۳

پرسش‌های اصلی و فرعی

سؤال اصلی

مسائل فقهی مورد استناد به لاضرر در کتاب نکاح آیت‌الله شبیری کدامند؟ دیدگاه مشهور در این

موارد چیست؟

سؤال‌های فرعی

آیا می‌توان در عرصه استناد به لاضرر، متفردات فقهی برای آیت‌الله شبیری زنجانی یافت؟

میزان همگرایی و واگرایی میان دیدگاه آیت‌الله شبیری زنجانی و مشهور فقیهان چه حد است؟

سوابق پژوهش

ر ساله: ضوابط اعمال قاعده لاضرر در حوزه خانواده مبتنی بر شأن نزول و شأن صدور آیات و

روایات؛ زینب سنجولی - استاد راهنما: محمدرضا کیخا، نادر مختاری افراکتی استاد مشاور: امیر حمزه

سالارزایی؛ دکتری تخصصی ۱۴۰۱ دانشگاه سیستان و بلوچستان، دانشکده الهیات و معارف اسلامی

پایان نامه: ۱. جایگاه قاعده لاضرر در حقوق خانواده؛ استاد راهنما: زهرا فهرستی؛ دانشجو:

آزاده عبدی ایبانه؛ دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی _ دانشکده ادبیات و علوم انسانی ۱۳۹۱

شایان ذکر است هیچ‌گونه تحقیق مشابهی با محوریت دیدگاه‌های آیت‌الله شبیری زنجانی در

موضوع انجام نشده است.

۱. شبیری، نکاح، ۲۴، ۷۵۳۷.

۲. شبیری، نکاح، ۲۰، ۶۳۹۶.

۳. شبیری، نکاح، ۱۲، ۴۱۶۲.

روش پژوهش

در بررسی موارد ۱۱ گانه فوق‌الذکر، ابتدا صورت مسئله بیان شده و سپس اقوال فقهاء پیرامون آن طرح شده است. در ادامه، ادله ارائه شده توسط فقهاء مورد بررسی قرار گرفته و پس از آن جریان قاعده لا ضرر در مسئله واکاوی شده است. سپس، دیدگاه آیت‌الله شبیری و نظر ایشان پیرامون نحوه جریان داشتن یا عدم جریان قاعده لا ضرر به بحث گذاشته شده و در نهایت، نتیجه‌گیری درباره هر مسئله ارائه شده است.

ساختار پژوهش

پژوهش حاضر شامل دو فصل است. در فصل اول، توضیحاتی پیرامون زندگی‌نامه آیت‌الله شبیری زنجانی و کتاب نکاح ایشان، مفهوم‌شناسی قاعده لا ضرر، ادله قرآنی، روایی و عقلی آن و نظریه‌های مختلف در تفسیر مفاد آن ارائه شده است. در فصل دوم، مسائل ۱۱ گانه مذکور هر یک به شیوه‌ای که در بخش روش پژوهش توضیح داده شد، مورد بررسی قرار گرفتند و در انتها نتیجه‌گیری کلی ناظر به تمام مسائل، انجام شده است.

فصل اول:

کلیات

۱-۱. آیت‌الله سید موسی شبیری (حسینی)

آیت‌الله سید موسی شبیری (حسینی) زنجانی سه ماه پس از ورود والد معظمشان به حرم کریمه اهل بیت: در هشتم ماه رمضان سال ۱۳۴۶ مطابق با دهم اسفند ۱۳۰۶ شمسی دیده به جهان گشوده و به احترام حضرت معصومه^۳ موسی نام گرفت. مرحوم سید احمد شبیری زنجانی در حاشیه کتاب سرگذشت یک ساله - پس از اشاره به مدرسه سید زنجان - آورده‌اند: نگارنده بیست و پنج سال در این مدرسه، تحصیل و تدریس کرده‌ام، بعد صیت فضیلت مرحوم آیت‌الله حاج شیخ عبدالکریم حائری (اعلی الله مقامه) مرا به ارض اقدس قم کشید، روز دوم جمادی الثانیه هزار و سیصد و چهل و شش (۱۳۴۶) بار اقامت موقتی در این شهر گشودم، ولی علاوه از جذب به مرحوم حاج شیخ که عزم رحیل ما را بدل به اقامت دائمی نمود، ابرهای سیاست نیز افق شهرهای دیگر را گرفت، ضرورت نیز مقتضی شد که در پناه حضرت معصومه^۳ باشیم.^۱

الحمد لله بی بی عالم ما را در پناه خود به عزت و آبرومندی نگه داشت؛ خصوصاً دو ماه واندی (صحیح: سه ماه واندی) از تشرف من گذشته، خداوند عالم فرزندی به من مرحمت فرمود که عاجز از شکر نعمتش هستم (هشتم شهر رمضان). نام او را مرحوم والده به مناسبت این که این جا خانه موسی بن جعفر^۷ است، موسی انتخاب کرد، رجاء دارم که در آینده وجود منشأ اثر مهم گردد.^۲

۱. تاریخ مراجعه به پایگاه ۱۴۰۲/۱۱/۸ <https://zanjani.ir/%d9%88%d9%84%d8%a7%d8%af%d8%aa/?fa>

۲. شبیری زنجانی، برگی از تاریخ زنجان، ۱۰۴.